

UÇUCU MADDELERİN ZARARLARINDAN İNSAN SAĞLIĞININ KORUNMASI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, kişilerde bağımlılık yapabilen uçucu madde içeren ürünlerin kontrolünü sağlamak, özellikle çocukların erişimini ve kullanımını önleyerek onları ve toplumu bu maddelerin zararlı etkilerinden korumaktır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik; kırtasiye malzemesi, boya incelticisi gibi maddeler ile yapıştırıcı olarak kullanılan ve uçucu madde ihtiva eden Ek-1 deki ürünleri ve bu ürünlerin üretimi, ithalatı, satışı, denetimi, depolanmaları ve kullanım alanlarıyla ilgili hususları kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik, 7/5/2009 tarihli ve 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendine istinaden hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Bağımlılık: Bir maddenin belirgin bir etkiyi elde etmek için alınması sürecinde ortaya çıkan bedensel, ruhsal ya da sosyal sorunlara rağmen madde alımının devam etmesi; bırakma isteğine rağmen bırakılamaması, aynı etkiyi elde edebilmek için giderek madde miktarının artırılması ve maddeyi alma isteğinin durdurulamaması durumunu,

b) Bakanlık: Sağlık Bakanlığını,

c) Bilimsel Kurul: Çalışanların maruz kalacakları uçucu madde miktarları ve maruz kalma sürelerini belirlemek, eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere üretilmek veya ithal edilmek istenen, hoş olmayan koku ihtiva eden ürünlerin üretim veya ithal izni müracaatlarında görüş vermek ve uçucu maddelerin zararlarından insan sağlığının korunması, sağlık etkileri ve riskleri hususunda Bakanlıkça yürütülen çalışmalarda bilimsel danışmanlık yapmak üzere Bakanlıkça oluşturulacak bilimsel danışma kurulunu,

ç) Müdürlük: İl Sağlık Müdürlüğünü,

d) Çocuk: 18 yaşından küçükleri,

e) İlgili Bakanlıklar: Devlet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Sanayi ve Ticaret Bakanlığını,

f) İşyeri: Bu Yönetmelik kapsamında yer alan ürünlerin üretildiği veya bu ürünlerin ara ürün olarak üretimde kullanıldığı işletmeleri,

g) Ürün: Solumak, koklamak, içmek veya başka bir şekilde kullanıldığında kişilerde bağımlılık yapabilen kırtasiye malzemesi, boya incelticisi gibi maddeler ile yapıştırıcı olarak kullanılan ve uçucu madde ihtiva eden ürünleri,

ğ) Uçucu Madde: Kırtasiye malzemesi, boya incelticisi gibi maddeler ile yapıştırıcı olarak kullanılan maddelerin bileşiminde bulunan ve buharlaşabilen, toluen, xylol, aseton, benzen, trikloreten, perkloretilen, trikloretilen, 1,2 dikloropropan, halojenli hidrokarbonlar ve benzeri bileşikler ile bunların türevlerini,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel İlkeler

İşyerlerinde alınacak tedbirler

MADDE 5 – (1) İşyerlerinde uçucu maddelerden kaynaklanan sağlık riskini önlemek ve asgariye indirmek üzere;

a) İşyerlerinde çocukların çalıştırılması yasaktır. Bu işyerlerinde Ek-3’de belirtilen niteliklere uygun uyarı levhası asılır.

b) İşyerlerinde kısmî veya genel havalandırma sistemi bulunması, havalandırmanın halk sağlığı ve çevreye zarar vermeyecek şekilde yapılması, kapı, pencere vb. açıklıklardan atmosfere kontrolsüz çıkışın önlenmesi zorunludur. Havalandırma sistemi, hava emisyonlarına ilişkin mevzuat usul ve esaslarına uygun olmak zorundadır.

c) Çalışanların maruz kalacakları madde miktarları ve maruz kalma süreleri hususunda iş sağlığı ve güvenliği mevzuatı hükümlerine uyulur. Bu mevzuatta yer almayan uçucu maddeler için çalışanların maruz kalacakları madde miktarları ve maruz kalma süreleri ise Bilimsel Kurul tarafından belirlenir ve ilan edilir. Bu hususlar çalışma sürelerinin tespitinde esas alınır.

ç) Ürünlerin atık ve artıklarının en uygun şekilde işlenmesi, kullanılması, taşınması ve depolanması için 14/3/2005 tarihli ve 25755 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Tehlikeli Atıkların Kontrolü Yönetmeliğine göre gerekli düzenlemeler yapılır.

d) Çalışanlara uygun ve yeterli yıkanma yeri, tuvalet ve temizlik malzemesi sağlanır ve koruyucu amaçlı maske, eldiven ile ayrı bir iş kıyafeti verilir.

(2) Bu önlemler, çalışanlara maddi yük getirmeden, işyeri sahip ve işletenlerince yerine getirilir.

(3) Bu maddede yer alan hususların yerine getirilmesi, işverenin işyerinin tabi olduğu iş sağlığı ve güvenliği mevzuatından doğan yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz.

Çalışanların eğitimi ve bilgilendirilmesi

MADDE 6 – (1) İşyeri sahip ve işletenlerince, çalışanların yılda en az bir kez olmak üzere konuyla ilgili yeterli ve uygun eğitimi almaları sağlanır. Bu eğitim işyeri hekimi bulunan yerlerde işyeri hekimlerince, diğer işyerlerinde ise koruyucu sağlık hizmetleri kapsamında toplum sağlığı merkezlerince verilir.

(2) Eğitim programı Ek-2’deki konulardan oluşur. Eğitim müfredatı ayrıca Bakanlıkça yayımlanır.

(3) Bu maddede belirtilen eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri 4857 sayılı İş Kanunu ve alt düzenlemelerinde yer alan eğitim ve bilgilendirme faaliyetleri yerine geçmez.

Etiketleme ile ilgili düzenlemeler

MADDE 7 – (1) Ürünlerin dış ambalajlarına ve varsa iç ambalajlarına toplam alanın yüzde otuzundan az olmayacak şekilde “Dikkat! Sağlığa Zararlıdır. Çocuklara Satılamaz, Verilemez” ibaresi konur. Bu uyarı yazısına resim ve şekil de eklenebilir. Eklenecek resim ve şekiller Bakanlıkça onaylanır.

(2) Ürünlerin etiketlerinde tüketicileri yanıltacak veya kayıtsızlığa düşürecek yazı ve resimlere yer verilemez.

(3) Yukarıdaki düzenlemelerin yapılması üretici ve/veya ithalatçının sorumluluğunda olup ürünün tabi olduğu diğer mevzuat gereği yapılması zorunlu düzenlemeleri ortadan kaldırmaz.

Kullanım alanları ve kısıtlamalar

MADDE 8 – (1) Su bazlı yapıştırıcılar haricindeki ürünlerin eğitim ve öğretim faaliyetlerinde kullanılması yasaktır.

(2) Yükseköğretim kurumları ile mesleki eğitim ve iş eğitimi yapan kurumların, eğitim gereği kullandıkları ürünlerin hoş olmayan koku ihtiva etmeleri zorunludur.

(3) Eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanılmak üzere hoş olmayan koku ihtiva eden ürünleri üretmek veya ithal etmek isteyen firmalar üretim izni veya ithal izni veren kuruma müracaat ederler. Bu kurumun Bakanlığa müracaatı üzerine, Bilimsel Kurul tarafından yapılacak değerlendirme sonrasında söz konusu ürünün üretimi hususunda ilgili kuruma görüş verilir.

(4) Eğitim öğretim faaliyetlerinde hoş olmayan koku ilave edilmiş ürünlerin kullanılabilmesi için kullanım alanında kısmî veya genel havalandırma sistemi bulunması zorunludur.

Satış ve denetimle ilgili düzenlemeler

MADDE 9 – (1) Ürünler ortamın havasından etkilenmeyecek şekilde kapalı ambalajlarda piyasaya arz edilir ve satış yerlerinde yeterli havalandırma sağlanır.

(2) Ürünlerin hangi amaçla olursa olsun çocuklara satışı yasaktır. Eğitim ve öğretim faaliyetleri için yapılan alımlar gibi çocuklar tarafından kullanılabilme ihtimalinin varlığı halinde bu ürünler yetişkinlere de satılamaz, verilemez. Müşterileri bu konuda bilgilendirmek zorunludur.

(3) Ürünlerin satışının yapıldığı işyerlerinde Ek-4’de belirtilen niteliklere uygun uyarı levhası asılır.

(4) İşyerleri, satış yerleri ve bu ürünlerin eğitim öğretim faaliyetlerinde kullanıldığı yerler bu Yönetmelik hükümlerine uygunluk açısından Müdürlüklerce denetlenir. Denetleme faaliyetleri ilgili Bakanlıkların il teşkilatları ile müştereken yapılabilir.

(5) Bu Yönetmelikte yer alan hususlar diğer kurumların meri mevzuatta yer alan denetim görev ve yetkisi dâhilindeki uygulamalardan doğan yükümlülükleri ortadan kaldırmaz.

Önleme, tedavi ve rehabilitasyon

MADDE 10 – (1) Uçucu maddelerin ve ürünlerin yarattığı sağlık riskleri konusunda toplumu bilinçlendirmek üzere Bakanlıkça önleme çalışmaları yapılır.

(2) Bu alanda kişiye yönelik koruyucu sağlık hizmetleri ile birinci basamak teşhis, tedavi ve rehabilite edici sağlık hizmetleri aile hekimlerince, topluma yönelik okul sağlığı hizmetleri ile diğer koruyucu sağlık hizmetleri toplum sağlığı merkezlerince verilir.

(3) Uçucu madde bağımlılarının ikinci basamak tedavi ve rehabilitasyonları, bünyesinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ile psikolog bulunan devlet hastanelerinde sağlanır. İleri tetkik ve tedavi ise, 16/2/2004 tarihli ve 25375 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Madde Bağımlılığı Tedavi Merkezleri Yönetmeliği hükümlerine göre hizmet veren madde bağımlılığı tedavi merkezlerinde yapılır.

Müeyyideler

MADDE 11 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine uyulmaması durumunda 5898 sayılı Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunmasına Dair Kanun hükümleri uyarınca cezai işlem yapılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Son Hükümler

Yürürlük

MADDE 12 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 13 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Sağlık Bakanı yürütür.

Ek-1: Bu Yönetmelik Kapsamında Uçucu Madde İhtiva Edebilen Ürünler

1	Tiner ve boya incelticileri
2	Su bazlı olmayan yapıştırıcılar
3	Solventler
4	Cila ve boya çıkarıcıları
5	Maket yapıştırıcıları
6	Lastik tutkalları
7	Sprey boyalar
8	Yazı düzeltici sıvılar
9	Cila ve vernikler
10	Ayakkabı boyaları
11	Kokulu silgiler
12	İşaretleyici kalemeler
13	Resim boyaları
14	Kokulu defterler
15	Oyun hamurları
16	Uçan balonlar
17	Uçucu madde ihtiva eden diğer kırtasiye malzemeleri
18	Uçucu madde ihtiva eden diğer yapıştırıcılar ve teknik eğitim malzemeleri

Ek-2: İşyerlerinde verilecek “Uçucu Maddelerin Zararlarından İnsan Sağlığının Korunması Eğitimi” konu başlıkları

- a) Uçucu maddeler ile uçucu maddelerin sağlık üzerine etkileri ve bağımlılık riski,
- b) Bu maddelerle çalışma esnasında ortaya çıkacak mesleki risklerden korunmak amacıyla alınması gerekli önlemler,
- c) Genel sağlık bilgisi kuralları,
- ç) Kişisel koruyucu donanımlar ve kullanımları,
- d) Kazaların önlenmesi ve kaza halinde kurtarma çalışmaları da dâhil yapılması gereken işler,
- e) Acil yardım teknikleri,
- f) Parlama, patlama ve alevlenme gibi yangın ile ilgili konular.

Ek-3: Üretim Yerlerinde Kullanılacak Uyarı Levhalarının Özellikleri (ÖRNEK 1):

- a) Uyarı, asgari A4 boyutunda, beyaz zeminli, yasal uyarı yazısı sürekli ve kalıcı olmak kaydıyla kâğıt veya süreklilik arz eden uygun bir materyal üzerinde yer alır.
- b) Köşeleri oval kırmızı renkli çerçeve ile çerçevesizdir,
- c) Baskı yapılan alanın üstte kalan yüzde yirmibeşlik kısmında; siyah renkli “18” ibaresi ile bu ibarenin altında büyük harflerle yazılmış “YAŞ ALTI” ibaresinin, ortasından soldan sağa doğru çapraz şekilde bir kırmızı çubuk geçen kırmızı renkli bir daire içerisinde kapalı bulunduğu grafikten oluşan onsekiz yaş altı yasak sembolünü içerir,
- ç) En az iki santimetre büyüklüğünde, altı çizili, kırmızı renkli büyük harflerle yazılan YASAL UYARI” ibaresi ile siyah renkli büyük harflerle yazılan “5898 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİNE GÖRE BU İŞYERİNDE 18 YAŞINDAN KÜÇÜKLER ÇALIŞTIRILAMAZ” ibaresini içerir.
- d) Yazılar, italik olmayan ve Haettenschweiler yazı karakteri kullanılarak Türkçe olarak yazılır ve yukarıda belirtilenlerin dışında başkaca işaret ve ibare içermez,
- e) Kırmızı renk kullanılması gereken yerlerde bayrak kırmızı kullanılır.

Ek-4: Satış Yerlerinde Kullanılacak Uyarı Levhalarının Özellikleri (ÖRNEK 2):

- a) Uyarı, asgari A4 boyutunda, beyaz zeminde, yasal uyarı yazısı sürekli ve kalıcı olmak kaydıyla kâğıt veya süreklilik arz eden uygun bir materyal üzerinde yer alır.
- b) Köşeleri oval kırmızı renkli çerçeve ile çerçevelenir.
- c) Baskı yapılan alanın üstte kalan yüzde yirmibeşlik kısmında; siyah renkli “18” ibaresi ile bu ibarenin altında büyük harflerle yazılmış “YAŞ ALTI” ibaresinin, ortasından soldan sağa doğru çapraz şekilde bir kırmızı çubuk geçen kırmızı renkli bir daire içerisinde kapalı bulunduğu grafikten oluşan onsekiz yaş altı yasak sembolünü içerir.
- ç) En az iki santimetre büyüklüğünde, altı çizili kırmızı renkli büyük harflerle yazılan “YASAL UYARI” ibaresi ile siyah renkli büyük harflerle yazılan “5898 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİNE GÖRE UÇUCU MADDE İÇEREN ÜRÜNLERİN 18 YAŞINDAN KÜÇÜKLERE SATIŞI YASAKTIR SATANLAR HAKKINDA YASAL İŞLEM YAPILIR” ibaresini içerir.
- d) Yazılar, italik olmayan ve Haettenschweiler yazı karakteri kullanılarak Türkçe olarak yazılır ve yukarıda belirtilenlerin dışında başkaca işaret ve ibare içermez.
- e) Kırmızı renk kullanılması gereken yerlerde bayrak kırmızı kullanılır.

ÖRNEK 1: İŞYERİ UYARI LEVHASI

YASAL UYARI

**5898 SAYILI KANUN
HÜKÜMLERİNE GÖRE
BU İŞYERİNDE
18 YAŞINDAN KÜÇÜKLER
ÇALIŞTIRILAMAZ**

ÖRNEK 2: SATIŞ YERİ UYARI LEVHASI

YASAL UYARI

**5898 SAYILI KANUN HÜKÜMLERİNE
GÖRE UÇUCU MADDE İÇEREN
ÜRÜNLERİN 18 YAŞINDAN KÜÇÜKLERE
SATIŞI YASAKTIR
SATANLAR HAKKINDA YASAL İŞLEM
YAPILIR**